

ВІДГУК

офіційного опонента, завідувача кафедри невідкладної медичної допомоги Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського, доктора медичних наук, професора Шведа Миколи Івановича на дисертаційну роботу Самчука Олега Олеговича «Клініко-патогенетичні особливості перебігу серцевої недостатності на фоні коронавірусної хвороби», подану до Разової спеціалізованої вченої ради ДФ 36.600.088 при Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького МОЗ України для офіційного захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальність 222-Медицина (22-Охорона здоров'я)

Дисертаційна робота Самчука Олега Олеговича присвячена дослідженню шляхів оптимізації своєчасної діагностики серцевої недостатності (СН) та прогнозування її наслідків у пацієнтів з коронавірусною хворобою шляхом аналізу клініко-патогенетичних особливостей перебігу та змін параметрів стимулюючого фактора росту (sST2) і передсердного натрійуретичного гормону (NTproBNP) у госпіталізованих пацієнтів з даною коморбідною патологією.

Актуальність теми. Дисертаційна робота Самчука Олега Олеговича є актуальною, у зв'язку з пандемією коронавірусної хвороби (COVID-19), яка розпочалась у 2019 році та зростанням кількості пацієнтів з СН. У більшій частки пацієнтів з COVID-19 хвороба мала легкий та середньо-важкий перебіг, проте у 15% осіб розвивався важкий перебіг захворювання, який вимагав респіраторної підтримки, застосування методів інтенсивної терапії - штучної вентиляції легень або екстракорпоральної мембранної оксигенації і часто завершувався летальним результатом. Групою ризику важкого перебігу були пацієнти похилого віку у зв'язку з наявними коморбідними патологіями, які мали несприятливий прогноз на перебіг COVID-19.

СН є однією з провідних причин інвалідності та смертності у всьому світі. Щорічна смертність у хворих з клінічними ознаками ХСН становить понад 10%, а летальність серед хворих з гострою СН за даними різних дослідників досягає 40-50% (Коваленко В.М., Корнацький В.М., 2021-2022; Пархоменко А.Н., Іркін С.А., 2019-2022; Воронков Л.Г., 2017-2023). При цьому зауважимо,

що широке впровадження сучасних медикаментозних кардіотонічних засобів та кардіохірургічної допомоги суттєво підвищили якість життя та виживаність хворих із хронічною СН (ХСН). Однак, поява пандемії коронавірусної хвороби, зробила пацієнтів із кардіальною дисфункцією особливо вразливими, так як за результатами раніше опублікованих досліджень встановлено, що респіраторні вірусні інфекції можуть провокувати декомпенсацію ХСН. Більше того, відповідно до публікацій останніх досліджень, пацієнти з COVID-19, можуть мати підвищений ризик розвитку СН навіть при відсутності в анамнезі серцево-судинних захворювань або факторів ризику серцево-судинних захворювань.

Ситуація ускладнюється тим, що своєчасна (рання) діагностика декомпенсації СН на тлі респіраторної недостатності надзвичайно затруднена, зокрема у пацієнтів з COVID-19. «Золотим стандартом» діагностики гострої СН вважають оцінку тиску заклинювання легеневої артерії - інвазивну методику, яка потребує спеціальних навиків - катетеризації правих відділів серця та умов проведення, а тому в рутинній клінічній практиці не використовується. Додатковими методами діагностики є проведення рентгенологічних (рентгенографія грудної клітки та комп'ютерна томографія (КТ)) та ехокардіографічних (ЕхоКГ) досліджень, проте, через спільність клінічних, рентгенологічних симптомів для обох станів - серцевої і дихальної дисфункції, такий підхід створює певні діагностичні обмеження, особливо для пацієнтів з ХСН зі збереженою фракцією лівого шлуночка. Не покращили дану ситуацію і визначення кардіальних біомаркерів (тропоніну, МВ-фракції КФК, тощо), оскільки вони дають можливість оцінити лише рівень кардіоміоцитолізу.

Тому у серії досліджень у пацієнтів з різними формами хронічної та гострої СН при ІХС, АГ, ГКС оцінка декомпенсації СН проводилась на основі аналізу значень натрійуретичних пептидів (НП) та розчинної форми стимулюючого фактору росту (sST2), і які зарекомендували себе як високо інформативні показники. Саме тому проведене Самчуком О.О. дослідження ролі таких біомаркерів СН, як розчинної форми ST2 та NTproBNP є актуальним, своєчасним та корисним для прогнозування розвитку і ранньої діагностики СН, яка розвивється у хворих на коронавірусну хворобу з вираженою респіраторною недостатністю.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами. Дисертаційна робота виконана згідно з планом наукових робіт Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького та є фрагментом комплексної науково-дослідної теми кафедри терапії №1, медичної діагностики та гематології і трансфузіології ФПДО “Особливості патогенезу, діагностики та лікування захворювань серцево-судинної, травної, ендокринної та дихальної систем в клініці та експерименті” (№ державної реєстрації 0120U002142). Аспірант є співвиконавцем даної теми.

Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (протокол № 02-10 від 20.10.2021 року).

Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дослідження проводилось у відповідності з принципами Гельсінської декларації прав людини, Конвенції Ради Європи про права людини та відповідних законів України. Робота узгоджена комісією з питань етики наукових досліджень експериментальних розробок і наукових творів ЛНМУ імені Данила Галицького.

З метою вирішення дослідницьких питань, дисертантом було сформульовано мету і відповідно до неї поставлено п'ять завдань. Дисертаційна робота Самчука О.О. виконана на сучасному рівні на основі принципів доказової медицини згідно визначених критеріїв включення та виключення. На ретроспективному етапі дослідження було проаналізовано медичну документацію 556 госпіталізованих пацієнтів, серед яких виявлено 238 пацієнтів з ХСН та проаналізовано 90 протоколів патологоанатомічного дослідження. На проспективному етапі проаналізовано результати досліджень 90 пацієнтів з ХСН та COVID-19, а саме оцінка динамічного вимірювання в сироватці крові показника NT-proBNP. На завершальному етапі роботи на основі регресійно-кореляційного аналізу визначено прогностичне значення серцевих біомаркерів NTproBNP та sST2 у 115 госпіталізованих пацієнтів з приводу COVID-19 пневмонії без ХСН на основі оцінки ризику розвитку кінцевої події.

Достовірність результатів досягнута використанням методів дослідження, що відповідають меті та завданням роботи: ретроспективний аналіз медичних карт стаціонарних пацієнтів з COVID-19, загальноклінічні з проведенням анкетування, антропометричними замірами, ретельним збором анамнезу захворювання та життя, лабораторні (загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, коагулограма, ліпидограма, біохімічний аналіз крові, визначення С-реактивного протеїну, ІЛ-6, феритину, прокальцитотіну, NT-proBNP, тропоніну 1, sST2, визначення наявності антитіл IgM до коронавірусу SARS-CoV-2, ЗткПЛР з метою виявлення геному вірусу SARS-CoV-2), інструментальні (пульсоксиметрія, оглядова рентгенографія органів грудної клітки, КТ легень, електрокардіографія, ЕхоКГ, ультрасонографія внутрішніх органів), патоморфологічні обстеження.

Автор провів статистичну обробку матеріалу на сучасному рівні з використанням критерію Шапіро-Вілка, Т-критерій Ст'юдента, Манна-Уїтні тест, метод хі-квадрату, точний критерій Фішера, корекція безперервності Єйтса, криву робочої характеристики приймача (ROC), коефіцієнт кореляції Пірсона та Спірмена.

Таким чином, сучасний методичний рівень роботи, репрезентативність вибірки, висока інформативність використаних методів дослідження та адекватність статистичного аналізу дозволяють вважати результати дослідження, наукові положення, висновки і рекомендації достовірними і науково обґрунтованими.

Наукова новизна отриманих результатів. Вперше в Україні на підставі аналізу обширного клінічного матеріалу комплексно вивчено клініко-патогенетичні особливості поєданого перебігу ХСН на тлі коронавірусної інфекції. Доповнено дані щодо поширеності коморбідної патології серед пацієнтів на COVID-19-пневмонією та її вплив на прогноз пацієнтів. Встановлено причини затрудненої етіологічної діагностики COVID 19-пневмонії методом ПЛР-тестування, а саме, залежність рівня діагностики від терміну забору, віку пацієнта та важкості хвороби.

Вперше запропоновано та продемонстровано діагностичну цінність динамічної оцінки в сироватці крові рівня NT-proBNP (з 84,0% чутливістю, 98,46% специфічністю і 94,44% точністю, а саме, при госпіталізації, на 5-7 день лікування та/або при погіршенні симптомів захворювання(наростанні задишки) для діагностики декомпенсації ХСН при COVID-19 пневмонії ускладненій респіраторними розладами.

Автором вперше виокремлено прогностично-несприятливі фактори декомпенсації ХСН при коронавірусній хворобі, а саме: підвищення рівнів ІІ-6, Д-димерів, тропоніну І, креатиніну, зниження показників сатурації киснем крові; розвиток ІМ, аритмії та гіпертензивний криз.

У хворих з ХСН на тлі ожиріння та COVID-19 доведено діагностичну важливість оцінки рівня тропоніну І, а не НП, оскільки на рівень останніх має суттєвий вплив надлишкова вага пацієнтів і тому значення можуть бути хибно негативними.

Ключовими патологічними змінами у померлих внаслідок COVID-19 пацієнтів є міокардіальна макрофагальна інфільтрація інтерстицію та субепікардіальної жирової тканини серця, з супутнім інтерстиційним набряком, дифузною фрагментацією кардіоміоцитів та гіперемією без залучення лімфоцитів. Вперше продемонстровано, що поява цієї інфільтрації асоціюється зі зростанням ключового маркера серцевої недостатності - NTproBNP та важкими гіпоксичними проявами.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані здобувачем результати мають важливе практичне значення, оскільки оптимізовано ранню діагностику СН за допомогою оцінки таких біомаркерів у сироватці крові, як NTproBNP та sST2 в динаміці. Це дозволило діагностувати декомпенсацію ХСН при COVID-19 пневмонії ускладненій респіраторними розладами у пацієнтів як із систолічною, так і діастолічною дисфункцією лівого шлуночка з чутливістю 84,0%, специфічністю 98,46% та точністю 94,44%.

Підтверджено важливе прогностичне значення скринінгової оцінки біомаркерів sST2 та NTproBNP у госпіталізованих з приводу COVID-19 пацієнтів, що дозволяє проводити відповідну стратифікацію пацієнтів.

Результати дисертаційної роботи впроваджені у практичну роботу лікарень Львівської, Волинської та Закарпатської області. Теоретичні положення дисертації впроваджені у навчальний процес 4 кафедр Львівського національного медичного університету: терапії №1, медичної діагностики та гематології і трансфузіології ФПДО; сімейної медицини; пропедевтики внутрішньої медицини; сімейної медицини ФПДО.

Обсяг та структура роботи, оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Робота викладена українською мовою на 215 сторінках друкованого тексту (основний обсяг становить 139 сторінок). Дисертація складається зі вступу, огляду літератури, опису матеріалів та методів дослідження, 3 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел літератури, який включає 304 бібліографічних описів, серед яких 23 кирилицею та 281 латиною) та додатків. Робота проілюстрована 37 таблицями та 23 рисунками. У кінці кожного розділу результатів власних досліджень наведені публікації автора, у яких висвітлені основні дані, відображені у розділі.

Анотація дисертації (українською та англійською мовами) викладена на 16 сторінках і відображає мету, завдання дослідження, основні результати та їх зміст.

Вступ викладено на 8 сторінках, у якому автор обґрунтовує актуальність обраної теми, описує зв'язок роботи з науковими програмами, висвітлює мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, висвітлює наукову новизну та особистий внесок, апробацію результатів дисертації, кількість публікацій, а також обсяг і структуру дисертаційної роботи.

Мета дослідження сформульована чітко, відповідає спеціальності та поставленій темі дослідження.

Завдання дослідження всебічно розкривають мету та послідовно побудовані. Результати роботи впроваджені у навчальний процес та імplementовані в клінічну практику, достатньо висвітлені в наукових публікаціях та обговорені на міжнародних медичних науково-практичних конференціях.

Розділ 1. Огляд літератури «Сучасні погляди на етіологію, патогенез, діагностику та лікування серцевої недостатності на фоні коронавірусної хвороби» складається з 3 підрозділів та викладений на 29 сторінках. У розділі висвітлені основні напрямки проведених досліджень з проблеми, яка вивчається. Розділ написаний ґрунтовано та розкриває як теоретичні, так і практичні аспекти клінічної медицини з розкриттям основних напрямків патогенезу та клінічного перебігу АГ і СН на фоні COVID-19.

Розділ написаний автором ґрунтовно, де висвітлено епідеміологію COVID-19 та СН, структуру коморбідності, описаний вплив COVID-19 на серцево-судинну систему, а також розкриті ланки патогенезу поєданого перебігу COVID-19 та окремих патологій серцево-судинної системи, а саме гіпертонічної хвороби та ішемічної хвороби серця, додатково розглянуто роль ожиріння та цукрового діабету 2-го типу у клініці та патогенезі COVID-19. Описано роль окремих біомаркерів серцевої недостатності у встановленні первинного діагнозу, стратифікації ризику та прогнозуванні перебігу СН у пацієнтів на тлі COVID-19. У окремому підрозділі висвітлені молекулярні механізми проникнення та пошкоджуючої дії вірусу SARS-CoV-2. Розділ написаний ґрунтовно з цитуванням актуальних україно- та англомовних наукових публікацій. Глибина літературного пошуку становить здебільшого останні 5 років.

Розділ 2. Матеріал та методи дослідження складається з 4 основних підрозділів та висвітлений на 19 сторінках. В першому підрозділі описано склад та загальна характеристика основних груп пацієнтів, критерії встановлення діагнозів, критерії включення та виключення з дослідження. У другому підрозділі ретельно описаний дизайн дослідження, та використані методи дослідження (загальноклінічні, загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, коагулограма, ліпідограма, біохімічний аналіз крові, дослідження рівня СРП у сироватці крові, імуноферментні методи дослідження: Іл-6, феритин, прокальцитонін, NT-proBNP, тропонін 1, sST2, імуноферментні методи дослідження: Іл-6, феритин, прокальцитонін, NT-proBNP, тропонін 1, sST2, молекулярні дослідження: ЗткПЛР з метою виявлення геному вірусу SARS-CoV-2, пульсоксиметрія з вимірюванням сатурація, оглядова рентгенографія органів грудної клітки, КТ легень, електрокардіографія, ЕхоКГ, ультрасонографія внутрішніх органів, патоморфологічні обстеження та статистичні методи. Усі методи обстеження виконано за сучасними технологіями. Третій підрозділ включає опис методик проведення клініко-лабораторних та інструментальних методів дослідження. Статистична обробка результатів дослідження висвітлена у четвертому підрозділі. Обсяг клінічного матеріалу є достатнім, а використані методи дослідження є інформативними та повною мірою вирішують поставлені завдання дослідження.

«Результати власних досліджень» описані у 3-5 розділах, які повністю відображають мету та поставлені завдання дослідження.

Розділ 3 «Особливості клінічного перебігу пацієнтів з COVID-19 пневмонією у поєднанні з серцевою недостатністю і без неї» складається з 3 підрозділів та висвітлений на 41 сторінках. Даний розділ присвячено розкриттю особливостей клінічного перебігу COVID-19 з пневмонією у пацієнтів з серцевою недостатністю та без неї, продемонстровано клінічну характеристику хворих на ретро- та проспективному етапі дослідження, описана структура

коморбідних патологій. Вивчено та описано фактори несприятливого прогнозу та поширеність смертності у госпіталізованих пацієнтів з COVID-19 пневмонією та ХСН. В окремий підрозділ виокремлено дослідження біомаркерів серцевої дисфункції у хворих на COVID-19 в поєднанні з ожирінням та ХСН. Результати дослідження, описані у даному розділі, опубліковані у восьми наукових публікаціях.

Розділ 4 «Клініко-патоморфологічні особливості ураження серця при COVID-19» викладений на 14 сторінках. У даному розділі представлено результати клініко-патоморфологічного дослідження ураження серця у хворих на COVID-19, які померли. Встановлено, що при COVID-19 пневмонії в більшості випадків уражається серце з розвитком інтерстиційного набряку з повнокрів'ям та фрагментацією кардіоміоцитів. Виявлено, що інфільтрація мононуклеарними клітинами, яку спостерігали у кожного четвертого пацієнта, асоційована з підвищенням концентрації NTproBNP, низькою сатурацією кисню в капілярній крові та зростанням АсАТ. Виклад матеріалу є достатнім, в кінці розділу представлено 1 публікація, у якій висвітлені результати даного розділу.

Розділ 5 «Біомаркери sST2 ТА NTproBNP у прогнозування несприятливого перебігу при COVID-19» викладений на 6 сторінках. У даному розділі продемонстровані результати аналізу прогнозування несприятливих подій при COVID-19, шляхом оцінки біомаркерів sST2 та NTproBNP. За результатами дослідження встановлено, що діагностика СН була вищою при зростанні показника sST2, в порівнянні з NTproBNP, хоча чутливість двох біомаркерів була одноковою при порівнянні груп. У кінці даного розділу представлені висновки та 3 наукові публікації, у яких представлені результати дослідження.

У Розділі «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» (11 сторінок) автор проводить узагальнення отриманих результатів, які представлені у дисертаційній роботі, проведено порівняння отриманих даних з результатами вітчизняних та закордонних опублікованих досліджень. У дисертаційній роботі простежено комплексний підхід до вивчення проблеми серцевої недостатності у пацієнтів з COVID-19. У розділі проаналізовано результати дослідження та співставлено з даними літератури вітчизняних і закордонних авторів, показано пріоритетність власних наукових розробок, а також перспективність подальших досліджень. Отриманий позитивний клінічний результат дозволяє рекомендувати основні положення дисертації до впровадження в широку клінічну практику.

Висновки включають 7 положень, сформульованих на основі результатів дослідження, вони відповідають меті та завданням дослідження, відображають наукову новизну та підкреслюють теоретичне та практичне значення даної наукової праці.

Практичні рекомендації висвітлені у 5 пунктах, які легко та доцільно впровадити в клінічну практику з метою покращення діагностики та лікування пацієнтів з СН на тлі COVID-19.

В цілому дисертація написана та оформлена відповідно до вимог МОН України та не викликає суттєвих зауважень.

Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження в опублікованих працях, особистий внесок у них автора. За матеріалами дисертації опубліковано 12 наукових праць, з них: 7 статей у фахових наукових виданнях України, 3 у наукометричних базах Scopus та Web of Science та 2 тез доповідей у матеріалах міжнародних наукових конференцій.

Результати дисертаційної роботи доповідали та обговорювали на 5th RECOOP International Student And 18th RECOOP Bridges in Life Sciences Conferences (м.Будапешт, 20-21 квітня 2023 р.) та на XIX конгресі Світової федерації українських лікарських товариств.

Отже, в опублікованих наукових працях Самчука О.О. висвітлені усі основні результати дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації, її змісту та оформлення. В цілому дисертаційна робота Самчука О.О., що виконана у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького МОЗ України (науковий керівник д.м.н., проф. Склярів Є.Я.), написана за традиційною структурою на високому науково-методичному рівні. побудована та оформлена згідно чинних рекомендацій, відповідає вимогам ПОРЯДКУ, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., і розв'язує актуальне науково-практичне завдання сучасної клінічної медицини – оптимізації своєчасної діагностики серцевої недостатності (СН) та прогнозування її наслідків у пацієнтів з коронавірусною хворобою шляхом аналізу клініко-патогенетичних особливостей перебігу та змін параметрів стимулюючого фактора росту (sST2) і передсердного натрійуретичного гормону (NTproBNP) у госпіталізованих пацієнтів з даною коморбідною патологією.

Дисертаційна робота Самчука О.О. виконана на достатньому науково-методичному рівні, має чітке практичне спрямування, суттєвих **зауважень щодо змісту і оформлення дисертації немає.**

В рамках наукової дискусії хотілося б почути відповіді на наступні **запитання:**

1. Які, за результатами Вашого дослідження, основні (провідні) патогенетичні механізми ураження серця і розвитку серцевої недостатності Ви виявили у хворих на коронавірусну хворобу COVID-19?

2. В спеціальній літературі широко дискутується феномен «парадокс ожиріння при ІХС», Ви досліджували групу пацієнтів з ожирінням, хворих на COVID-19-пневмонію. Виникає запитання – а як наявність надлишкової маси

тіла і/або ожиріння впливало на перебіг коронавірусної хвороби і серцевої недостатності?

3. Для підвищення рівня діагностики розвитку або прогресування серцевої недостатності у хворих на COVID-19-пневмонію Ви використовували визначення рівня наростання параметрів двох біомаркерів - NTproBNP і sST2. Запитання: які зміни в міокарді відображають ці маркери, який з них більш інформативний і специфічний для діагностики СН і чи недостатньо визначати лише один з них для діагностики серцевої недостатності на тлі COVID-19-пневмонії?

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Рукопис Самчука Олега Олеговича «Клініко-патогенетичні особливості перебігу серцевої недостатності на фоні коронавірусної хвороби» перевірено на плагіат. Рівень оригінальності даного дослідження становить 98 %, співпадіння наявні з власними публікаціями, окремими посиланнями на бібліографічні джерела, загальноживаними термінами та словосполученнями. Цитування у тексті дисертаційної роботи та список використаної літератури оформлені згідно рекомендацій Міністерства освіти і науки України. Дисертантом дотримано вимоги норм законодавства про авторське право.

Таким чином у даній дисертаційній роботі не встановлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації та іншого виду порушень, які могли би поставити під сумнів самостійний характер виконання дисертанткою наукового дослідження.

Висновок

про відповідність дисертації вимогам, які висувуються на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Аналіз змісту дисертації та опублікованих праць Самчука О.О. дає підстави зробити висновок, що дисертаційна робота за темою: «Клініко-патогенетичні особливості перебігу серцевої недостатності на фоні коронавірусної хвороби», виконана під науковим керівництвом професора Склярова Є.Я., і представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 – Медицина (22 – Охорона здоров'я), є завершеним, цілісним і самостійним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення і вирішує актуальне науково-практичне завдання і вирішує актуальне науково-практичне завдання щодо покращення діагностики декомпенсації ХСН у пацієнтів з COVID-19.

Дисертаційне дослідження за методичним рівнем, актуальністю, дизайном, обсягом клінічного матеріалу, науковою новизною, обґрунтованістю висновків та практичною цінністю відповідає існуючим вимогам до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії згідно наказу МОН України від

12 січня 2022 року №44 про затвердження Порядку присудження наукового ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, а здобувач Самчук Олег Олегович заслуговує присвоєння наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 – «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 – «Медицина».

Офіційний опонент:

**Заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри невідкладної медичної допомоги
Тернопільського національного медичного
університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України,
доктор медичних наук, професор Швед М.І.**

Особистий підпис
Заступник ректора / професор
Тернопільського національного медичного
університету імені І.Я. Горбачевського
МОЗ України